

Zápis ze závěrečného oponentního řízení projektu VZ09003 programu INFOZ

1. Identifikační údaje oponovaného projektu:

VZ09003: Elektronické informační zdroje z oblasti technických a aplikovaných přírodních věd pro výzkum

Příjemce: Národní technická knihovna

Řešitelka projektu: Mgr. Štěpánka Žižková

2. **Datum a místo konání oponentního řízení:** 7. únor 2012; Vzdělávací centrum NTK, Technická 6, Praha 6

3. **Doba řešení projektu, stanovená smlouvou**
termín zahájení: 1. 10. 2009, termín ukončení: 31. 12. 2011

4. **Posuzovaná etapa řešení projektu:** závěrečná

5. **Zhodnocení průběhu, výsledků a splnění cílů řešení projektu stanovených smlouvou:**

a) Průběh a výsledky řešení projektu:

Po dobu realizace projektu VZ09003 byl zajišťován přístup ke čtyřem nejdůležitějším informačním zdrojům, respektive provoz čtyř vybraných informačních služeb: ScienceDirect Freedom Collection a Scopus (nakladatelství Elsevier Science), SpringerLink (nakladatelství Springer) a InterScience Journals, respektive Wiley Online Library (nakladatelství John Wiley & Sons). Aktuálně, dle údajů z posledního roku realizace projektu, tak bylo zpřístupněno 7815 titulů odborných periodik a monografií (oproti plánovaným 5600 titulům). Uživatelská základna zahrnovala 74 výzkumných organizací čítající jak vysoké školy, ústavy AV ČR, tak další typy výzkumných organizací a veřejné odborné knihovny, které pro své registrované uživatele zajistily nekomerční přístup do uvedených elektronických zdrojů nakladatelství v rozsahu sjednaných licencí dle požadavků uživatelů. Rozsah zpřístupnění a podmínky užití informačních zdrojů byly zakotveny v konsorciálních smlouvách. Řešitelský tým zajišťoval uživatelskou podporu a umožnil zpřístupnění informačních zdrojů také formou portálů a federativních vyhledávacích nástrojů. Příkladem takového řešení bylo zpřístupnění zdrojů pomocí Jednotné informační brány (JIB).

Na základě požadavku Asociace knihoven vysokých škol byla příjemcem zřízena Rada projektu. V průběhu řešení projektu proběhla řada prezentačních a propagačních akcí, konference členů konsorcia a pravidelná školení uživatelů.

Oponentní rada přijímá výsledky řešení projektu VZ09003 bez výhrad.

b) Splnění cílů řešení projektu, stanovených smlouvou:

Veškeré stanovené cíle projektu byly splněny. Řešitelé zajistili bezproblémový přístup k vybraným informačním zdrojům, vyhodnotili jejich využívání a výsledky hodnocení

zveřejnili. Konsorcium splnilo svůj účel a poskytlo přístup k licencovaným informačním zdrojům pro registrované uživatele členských institucí, zpravidla odborných knihoven akademických ústavů, vysokých škol a veřejných vědeckých knihoven. Z dosažených hodnot indikátorů za rok 2011, uveřejněných v závěrečné zprávě, vyplývá, že všechny stanovené ukazatele byly splněny, popř. výrazně překročeny.

c) Využitelnost a využití výsledků řešeného projektu:

Projekt zajistil přístup do stěžejních informačních zdrojů oborově přesahující oblast technických věd a členové rozsáhlého, 74-členného konsorcia tvoří okruh nejvýznamnějších výzkumných a vzdělávacích institucí akademické sféry v ČR. Využití výsledků projektu uživateli dokazují statistiky využití jednotlivých databází. Z nich jednoznačně vyplývá, že zpřístupněné informační zdroje byly hojně využívány širokým okruhem odborné veřejnosti. U všech sledovaných EIZ byla míra využití mnohonásobně vyšší, než se původně plánovalo. Skutečně dosažené hodnoty se u jednotlivých databází pohybovaly v rozsahu cca od 200 do 350 % (plánována byla 70% využitelnost). Vysoká míra využití svědčí jednak o vhodném výběru informačních zdrojů, jednak o jejich skutečné potřebě a nezastupitelnosti v příslušné oblasti – v tomto případě v oblasti technických a aplikovaných přírodních věd. Co se týče způsobu využití, tedy způsobu přístupu k informačním zdrojům, efektivitu (a tím i míru využití) zvyšuje přístup pomocí portálů a možnosti vyhledávání z více zdrojů najednou (federativní vyhledávání). Rozsah a efektivita využití byla také významně pozitivně ovlivněna propagací EIZ mezi uživateli i mezi spolupracujícími organizacemi. Školení uživatelů a prezentační akce byly pravidelně prováděny jak příjemcem, tak producenty za organizační a koordinační podpory příjemce.

d) Odborná úroveň řešení projektu:

Oponentní rada konstatuje, že projekt byl po celou dobu řešení realizován na vysoké, profesionální úrovni. V projektu byly zhodnoceny bohaté zkušenosti řešitelky a celého týmu při vyjednávání se zahraničními producenty i s řízením rozsáhlých, mnohačlenných konsorciálních projektů.

e) Srovnatelnost řešeného projektu s obdobnými řešeními na analogické úrovni v ČR i v zahraničí:

Informační zdroje z nakladatelství Elsevier, Springer Verlag a John Wiley patří mezi špičkové informační zdroje, nepostradatelné pro výzkum a vývoj v oblasti technických věd. Informační zajištění oborového výzkumu tak zůstalo srovnatelné se stavem v zahraničí. Je nutné dále zdůraznit i konsorciální způsob financování EIZ, který je v zahraničí běžný.

Sdružování uživatelů do konsorcií s cílem dosáhnout lepších finančních podmínek v přístupu k informacím, stejně tak jako získávání finančních prostředků z různých zdrojů, individuálních a centrálních je ve světě běžným a často užívaným jevem, protože patří k neefektivnějším. V ČR dosud uplatňovaný způsob použití grantové soutěže pro rozdělení finanční podpory na zajištění jedné ze základních infrastruktur pro výzkum a vzdělávání však není v zahraničí obvyklý.

8. Účelnost využití finančních prostředků:

Výdaje projektu na zrealizované aktivity jsou přiměřené jejich rozsahu. Předložené výsledky jednoznačně dokazují, že finanční prostředky byly využity velmi efektivně a účelně. Výrazně se v projektu projeví konsorciální slevy a výhody předplatného.

Jak se uvádí v závěrečné zprávě, v rámci licenčních ujednání bylo zjištěno, že cena za přístup pro jednotlivé instituce, bez sdružení do konsorcia, by byla navýšena podle druhu služeb o 30% až 577%. Dalšími aspekty, které mají vliv na snižování ceny při centralizované akvizici a konsorciálním přístupu, je např. role zkušeného vyjednávače, silného „hráče“ zastupujícího široký okruh uživatelů na národní úrovni, široké portfolio EIZ, které jsou předmětem vyjednávání atp. Důsledkem pak byla nejen výrazná úspora nákladů, ale i dosažení vyšší kvality poskytovaných informačních služeb, výhodnější nabídky, rozšiřování kolekcí producentem mnohdy i bez navýšení ceny, bezplatné poskytování až několikaměsíčních zkušebních provozů nových kolekcí, informační servis a uživatelská podpora producentů atp. Je však nutno dále podotknout, že i přes téměř 13 mil. Kč úsporu, jde o velmi nákladné informační zdroje, které si vyžádaly vklad příjemce a uživatelů ve výši více než 73% z celkových uznaných nákladů projektu.

Veškeré účetní doklady jsou uloženy v ekonomickém odboru a archivu NTK.

9. Závěr oponentního řízení - výsledné stanovisko oponentní rady

a) Celkový výsledek hodnocení řešení projektů:

V- vynikající s mezinárodním dopadem

Oponentní rada projekt hodnotí jako vynikající, který svou realizací významně přispěl k zajištění informační infrastruktury VaVal v souladu s cíli programu INFOZ.

Přístup k zahraničním informačním zdrojům v takovémto rozsahu a kvalitě služeb zvyšuje kvalitu a produktivitu výzkumné a vývojové práce a také její konkurenceschopnost a zviditelňuje výsledky českého VaVal v mezinárodním měřítku. Současně umožňuje jejich mezinárodní srovnávání.

Práce realizačního týmu a její výsledky se staly trendem a základem smluvního modelu pořizování licenčního přístupu k EIZ i v dalších zemích (např. Slovensko).

b) Závěrečné souhrnné stanovisko oponentní rady (odůvodnění výsledku hodnocení):

Celkový přínos projektu VZ09003 je pro všechny akademické uživatele v celostátním kontextu nezpochybnitelný. Byly zpřístupněny základní EIZ pro oblast technických věd, sdružilo se 74 nejvýznamnějších výzkumných a výzkumně vzdělávacích organizací z celé ČR. Jejich prostřednictvím tak byl zajištěn přístup do těchto zdrojů a přímo ovlivněna infrastruktura VaVal na celostátní úrovni. Je nutné kladně hodnotit i snahy řešitelského pracoviště o zajištění kontinuity přístupu do těchto zdrojů pro další roky. Rada projektu zřízená na žádost AKVŠ hrála víceméně formální roli vzhledem k otevřenému přístupu příjemce k řízení projektu.

Oponentní rada **doporučuje** řešitelce projektu doplnit příslušné části nebo přílohy závěrečné zprávy podle požadavků oponentů, dále informace prezentované na oponentuře a zveřejněné k dnešnímu dni na internetových stránkách projektu, dále doplnit odůvodnění rozdílů v celkových částkách uznaných nákladů projektu uváděných ve zprávě, výpisech z účetní evidence a smlouvě o podpoře ve znění jejich dodatků. Doplněnou závěrečnou zprávu předat poskytovateli nejpozději do 29. 2. 2012.

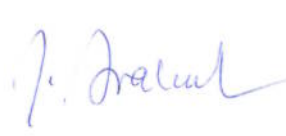
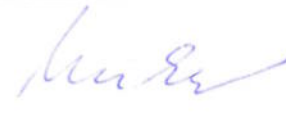

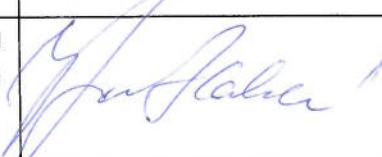

S ohledem na finanční náročnost informačních zdrojů pro výzkum oponentní rada konstatuje, že bez pokračování státní finanční podpory je další zabezpečení výzkumných činností a vědecké výchovy v ČR nemyslitelné, i přesto, že v současné době podíl veřejných prostředků na nákladech EIZ zpřístupněných projektem VZ09003 činil pouhých, ale nezbytných 27%. Oponentní rada **doporučuje poskytovateli** v tomto smyslu finančně zabezpečit informační infrastrukturu výzkumu i pro další období.

c) Tisková zpráva o výsledku hodnocení:

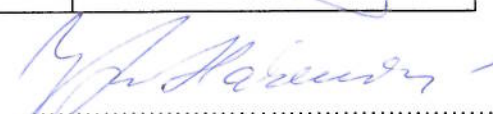
S ohledem na průkazný zájem komunity VaV byl v projektu sjednán a provozován přístup do elektronických zdrojů vědeckých nakladatelství Elsevier Science, Springer Verlag, Wiley/Blackwell a do citační databáze Scopus.

Continuing license agreements for access to electronic full-text sources of Elsevier Science, Springer Verlag, Wiley/Blackwell and Scopus were negotiated and based on confirmative interest of R&D community.

10. Předseda a členové oponentní rady:¹

Jméno	Zaměstnavatel	Podpis
doc. RNDr. Jiří Ivánek, CSc.	Ústav teorie informace a automatizace AV ČR, v.v.i.; zástupce odborného poradního orgánu poskytovatele	
Ing. Jiří Mika	náměstek pro hlavní činnost Středočeské vědecké knihovny v Kladně; oponent projektu	
PhDr. Zuzana Hájková	vedoucí odboru systémového knihovnictví Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích; oponentka projektu	
Ing. Jana Hakenová (předsedkyně oponentní rady)	odbor 31 - programů výzkumu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy; zástupce poskytovatele	
PhDr. Jan Bayer, CSc.	statutární náměstek ředitele Národní technické knihovny; zástupce příjemce	
Ing. Marie Vadlejchová	ekonomická náměstkyně Národní technické knihovny	
Mgr. Alena Pavelová	vedoucí oddělení speciálních služeb Národní technické knihovny	

V Praze dne 7. 2. 2012

.....
podpis předsedkyně oponentní rady

¹ Podpis předsedy oponentní rady až v závěru dokumentu.